

بررسی تأثیر مطالبات قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان

رضا عبدالرحمانی¹، جواد کیانی²، اصغر شاهمیرزائی³

تاریخ دریافت: 1397/06/18
تاریخ پذیرش: 1397/09/25

از صفحه 107 تا 132

پژوهشنامه جغرافیای انتظامی
سال ششم، شماره بیست و چهارم، زمستان 1397

چکیده

هدف این پژوهش آن است که تعیین نماید مطالبات (چهارگانه فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی) قوم کرد تا چه اندازه در امنیت عمومی استان کردستان تأثیر دارد. این پژوهش از نظر ماهیت توصیفی-تحلیلی از نوع پیمایشی است. روش گردآوری اطلاعات میدانی و ابزار آن پرسشنامه محقق ساخته است. روایی پرسشنامه از طریق روش منطقی و پایایی آن نیز با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ (که ضریب کل 0/86 بود) به دست آمد. جامعه آماری کلیه کارکنان یگان‌های پاوا، آگاهی، موادمخدر و فتای استان با جایگاه (15) به بالا و نیز با سابقه خدمتی (10) سال می‌باشند که حسب مأموریت‌های محوله دخیل در تأمین امنیت استان کردستان بودند، به‌عنوان نمونه جامعه آماری که روی هم‌رفته (190) نفر بودند و بر اساس جدول مورگان (127) نفر به روش نمونه‌گیری طبقه‌ای متناسب انتخاب شدند. کلیه فرضیه‌های چهارگانه که میان امنیت عمومی و مطالبات (فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی) رابطه برقرار می‌کردند، پذیرفته شدند. تحلیل رگرسیونی (با بتای 0/781) و هم مدل نهایی پژوهش نشان داد که مطالبات سیاسی، سپس مطالبات اقتصادی به ترتیب با (0/924) و (0/920) بالاترین ضریب را در تحلیل مسیر، مطالبات فرهنگی با ضریب (0/891) و تحلیل مسیر (0/039) از کمترین اهمیت برخوردار بودند.

کلید واژه‌ها: مطالبات قومی، امنیت عمومی، قوم‌گرایی، قوم کرد، استان کردستان.

1- دانشیار دانشگاه علوم انتظامی، گروه علوم اجتماعی، تهران، ایران، (نویسنده مسئول)، rar0664@yahoo.com

2- کارشناس ارشد رشته روابط بین‌الملل، عضو هیئت‌علمی دانشگاه علوم انتظامی امین، تهران، ایران.

3- کارشناس ارشد نیروی انتظامی، تهران، ایران.

بیان مسئله

بی‌شک طی دهه‌های آینده (و البته دهه‌های اخیر) بسیاری از کشورها به نحوی با مسئله ناسیونالیسم¹ قومی مواجه خواهند بود (دی اسمیت، 1376؛ بنی‌هاشم، 1383 و 1382). از آنجاکه قومیت یکی از شاخص‌های عمده در شناخت ظرفیت طبیعی (افتخاری، 1378: 5) کشورها برای نیل به ثبات، دوری از خشونت‌ها (ایوبی، 1377) و حفظ انسجام اجتماعی است، امنیت کشورها در دهه آینده بدون توجه به این موضوع رقم نخواهد خورد.

سرزمین ایران در مقوله تنوع قومی و زبانی (دفتر طرح و بررسی‌های استراتژیک، 1380) در جهان با (24) درصد همانندی در رتبه شانزدهم قرار دارد. اگرچه در ایران فارسی‌زبانان با (60) درصد فراوانی در جمعیت را دارند (افتخاری، 1378: 36)، اما وجود شش قومیت عمده در درون این واحد ملی و تأثیرات شگرف آن‌ها بر سیر تحولات تاریخی واقعیتهای انکارناپذیر است. از آنجاکه نقطه تمرکز ما در پژوهش قومیت کرد می‌باشد، از قومیت‌های دیگر صرف‌نظر شده است. در جمهوری اسلامی ایران وجود قومیت‌های مختلف، به‌ویژه قوم کرد در غرب کشور می‌تواند به سبب برخی پتانسیل‌های (بهرامی، 1386) موجود (در کنار فرصت‌ها) خود خطرآفرین باشد؛ برای نمونه می‌توان از دلایل زیر نام برد:

موقعیت جغرافیایی اقوام (کمابیش در تمامی مرزهای کشور، به‌ویژه کردستان در حساس‌ترین حوزه‌های راهبردی کشور اسکان یافته‌اند و به لحاظ ارتباط و پیوند حوزه‌ها به خارج از مرزها، هرگونه چالش و بحران بیرونی نیز به‌سادگی به داخل مرزها سرایت می‌کند)؛ دخالت بیگانگان و حمایت علنی آمریکا و برخی از کشورهای اروپایی از قومیت‌گرایی در ایران (دفتر طرح و بررسی‌های استراتژیک، 1379 الف: 23)؛ دامن زدن به جریان‌های واگرا و ناهمساز در کردستان و منازعات قومی (صالحی امیری، 1385) پس از پیروزی انقلاب؛ تعارض هویتی اقوام؛ ایجاد و تشکیل NGO های با گرایش قومیت‌گرایی در کشور (حق پناه، 1377)؛ افزایش سریع جمعیت (فرخی، 1384)؛ کاظمی فر، 1376) و فزونی مطالبات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی در میان اقوام

1- دل‌بستگی شدید کسی یا گروهی به نژاد، فرهنگ، زبان و همه مظاهر ملیت و قومیت خودی؛ ملی‌گرایی.

(هاشمی، 1386)؛ ساخت فیلم‌های تشویق‌کننده هویت‌جویی قومی؛ موازی بودن شکاف قومی با شکاف‌های مذهبی و زبانی؛ حمایت‌های جانب‌دارانه مجامع و گروه‌های جهانی به اصطلاح بشردوستانه، تحریک و سوءاستفاده از عواطف لطیف اقوام و طوایف توسط برخی رسانه‌ها و احساس عدم مشارکت اقوام در مدیریت‌های جامعه (نیز نگاه کنید به: بهرامی، 1386؛ هاشمی 1386).

یکی از محورهای اساسی محتمل در کاهش امنیت عمومی، تأثیر مطالبات گوناگون قوم کرد در حوزه‌های فرهنگی- اجتماعی (رضوی آل هاشم و همکاران، 1388؛ اسلامی، 1389؛ مقصودی، 1378: 168)، اقتصادی (هرامی، 1386؛ هزارجریبی و مروتی، 1389؛ گودرزی، 1384) و حوزه سیاسی (کاظمی فر، 1376: 75؛ مقصودی، 1378: 168) است که در جدول مدل مفهومی بدان‌ها اشاره شده، می‌تواند در امنیت عمومی منطقه مؤثر باشد.

این مطالبات به همراه الف) وجود بسترها و پتانسیل گفته شده در بالا؛ ب) و نیز از آنجایی که یکی از مؤلفه‌های اساسی امنیت عمومی، قومیت‌ها و نقش آنان در تعاملات سیاسی، اجتماعی است و ج) از سوی دیگر امنیت به‌عنوان اولین خواست و نیاز ساکنان یک سرزمین در قبال حکومت و دولت آن سرزمین و بالاخره د) از طرفی با توجه به اینکه وجود اقلیت‌های قومی و مذهبی در مرزهای شمال غربی کشور عدم توسعه‌یافتگی این منطقه و نفوذ قاچاقچیان، اشرار و گروه‌های مسلح غیرقانونی داخلی و خارجی به‌منظور شرارت، ایجاد ناامنی، خریدوفروش موادمخدر، اسلحه، سوخت و ترانزیت اقلام ممنوعه، زمینه را برای ایجاد مناطق آلوده و تضعیف امنیت ج.ا.ایران فراهم می‌نماید، در این پژوهش تلاش شده تا ارتباط میان مطالبات (چهارگانه فرهنگی¹، سیاسی²، اجتماعی³، اقتصادی⁴) قوم کرد، همان‌گونه که پیش‌تر مقصودی (1378) و احمدی و الوند (1391) و سایرین بر روی آن تأکید داشته‌اند، با امنیت عمومی⁵ استان کردستان موردبررسی قرار گرفته و تحلیل شود. به تعبیر دیگر مسئله اساسی این پژوهش آن است

1- Cultural

2- Political

3- Social

4- Economical

5- Social Security

که امنیت عمومی استان کردستان تا چه اندازه بر اساس مطالبات قوم کرد دگرگون شده یا از آن تأثیر می‌پذیرد.

پیشینه پژوهش

سیدامامی (1385) در «بررسی رابطه حمایت از حقوق اقلیت‌ها و امنیت ملی» این عقیده را تقویت می‌کند که سیاست‌های همسان‌سازی با رویکرد هضم اقلیت‌ها در اکثریت، چندان در آرمان خود برای ایجاد جامعه واحد و غلبه بر بحران‌های امنیتی موفق عمل نکرده است. به باور او تنوع فرهنگی با رویکرد پذیرش تفاوت‌ها در جامعه می‌تواند به همزیستی مسالمت‌آمیز و تقویت یکپارچگی و امنیت ملی کمک کند. همچنین، خودمختاری فرهنگی نیز به‌عنوان یکی از سازوکارهای نوین غلبه بر بحران‌های امنیتی مطرح شده است.

موسوی و همکاران (1393) در پژوهشی نشان می‌دهد که مرزی بودن شهرها در عملکرد آن‌ها تأثیرگذار بوده است و شهرهای مرزی نسبت به شهرهای غیرمرزی عملکرد ضعیفی داشته‌اند؛ ولی متغیر قومیت در عملکرد نقاط شهری منطقه در سطح معنادار تأثیرگذار نبوده است. همچنین نتایج مدل رگرسیونی نشان می‌دهد که برای توسعه شهرهای مرزی باید عوامل اقتصادی و بهداشتی - درمانی در اولویت برنامه‌ریزی قرار گیرد.

آرش‌پور و شیرانی (1393) در پژوهشی با موضوع «ارتباط اصل حق تعیین سرنوشت با تجزیه‌طلبی و خودمختاری» پرداخته‌اند. مطابق با این مرجع اصل حق تعیین سرنوشت به‌عنوان یک حق بشری پایه و اساس سایر حقوق بشری را تشکیل می‌دهد که به‌موجب آن همه افراد و گروه‌های اجتماعی صرف‌نظر از قومیت، نژاد، جنس و مذهب می‌توانند امور خویش را در زمینه‌های مختلف سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی در دست‌گیرند.

نتایج پژوهش یاوربافقی و همکاران (1392) نشان می‌دهد که عواملی همچون موقعیت جغرافیایی اقوام ایران، تحولات منطقه‌ای، سیاسی کردن هرگونه مطالبات قومی، فقدان توازن توسعه ملی و شبکه‌های رادیکال قومی - مذهبی مهم‌ترین عوامل واگرایی در بین اقلیت‌های قومی ایران بوده و پایداری سرزمین، بنیادهای فرهنگی،

احزاب سیاسی، مشارکت سیاسی و عامل تاریخی به صورت ترکیبی، مهم‌ترین عوامل همگرایی و انسجام ملی اقلیت‌های قومی در برقراری امنیت عمومی هستند.

میرحیدر و همکاران (1392) در پژوهشی به بررسی «نقشه‌های القایی و تحریف واقعیت قومی در ایران» پرداخته و به این نتیجه رسید که این نقشه‌ها به دلیل مرکزیت دادن به قلمرو اقوام موردنظر، دست‌کاری موقعیت آنان، گسترده‌تر نشان دادن محدوده اقوام و امتداد آن تا مناطق راهبردی سیاسی و اقتصادی و کاربرد اسامی، رنگ‌ها و نمادهای خاص، ماهیتی القائی دارند و سعی در تحریف واقعیت بر پایه اهداف و نیت خود دارند. یافته‌های حاصل از پژوهش‌های قلی زاده (1390) نشان می‌دهد که رابطه معنادار بسیار قوی‌ای بین محرومیت نسبی با هویت قومی در ابعاد مختلف وجود دارد. حاجیانی (1383 و 1388) به پژوهشی در خصوص هویت ملی و هویت قومی در میان اقوام ایرانی پرداخته و به این نتیجه رسید که هویت قومی و هویت ملی هر دو در میان اقوام ایرانی، به‌طور توأمان، قوت و برجستگی دارند و میان آن‌ها رابطه تعارض‌آمیز و قطبی وجود ندارد.

در یک ارزیابی کلی از پژوهش‌های انجام‌شده بالا می‌توان چنین برداشت کرد که الف) سیاست‌های همسان‌سازی با رویکرد فشار به اقلیت‌ها، چندان موفق عمل نکرده است؛ ب) برای ایجاد و ارتقاء امنیت عمومی بایستی به عوامل اقتصادی و بهداشتی-درمانی، به‌ویژه محرومیت نسبی در اولویت برنامه‌ریزی کلی کشور اهمیت بیشتری داده شود؛ ج) امنیت عمومی تا اندازه‌ای در ارتباط با احترام به اصل حق تعیین سرنوشت به‌عنوان یک حق بشری به تمامی اقلیت‌هاست؛ د) سیاسی کردن مطالبات قومی در واگرایی بیشتر تأثیر دارد. در ادامه ابتدا به بیان تعاریف مفهومی از واژه‌های مرتبط با این پژوهش می‌پردازیم:

قوم کرد: امروزه تعاریف متعددی از قوم و قومیت وجود دارد که هر یک از آن‌ها بر عناصر خاصی از این پدیده اجتماعی تأکید دارند. به نظر می‌رسد در این خصوص رساترین تعریف قوم مربوط به ویکتور کوزلوفاست که معتقد است قوم سازمان اجتماعی تشکیل یافته‌ای است که بر پهنه سرزمین معینی قرار دارد و شامل مردمی است که در طول تاریخ با هم پیوندهای اقتصادی، فرهنگی، خویشاوندی و غیره برقرار کرده‌اند، دارای زبان، ویژگی‌های فرهنگی، ارزش‌های اجتماعی و سنت‌های مشترک می‌باشند. در

گذشته مشخصات خونی و نژادی نیز جزء پیوندهای قومی محسوب می‌شدند اما امروز به دنبال درهم‌آمیختگی ملت‌ها دیگر چنین نیست (احمدی پور و همکاران، 1389 به نقل از ابوطالبی، 1378: 131). به نظر «مک لین»، قومیت، چگونگی تعلق به یک گروه قومی است. قومیت شامل آگاهی نسبت به ریشه‌های تاریخی و سنت‌های مشترک است و یا برخورداری گروه از ریشه جغرافیایی، زبانی، مذاهب و الگوهای سکونت مشترک، برخورداری از ملاحظات سیاسی مشابه به‌ویژه در رابطه با سرزمین و نهادهای سیاسی و برخورداری از نوعی احساس تمایز و متفاوت بودن از دیگران می‌باشد (طرح و بررسی استراتژیک، 1379 ب: 7 و 9). منظور از قوم کرد، قومی با این ویژگی‌ها و تعاریف نسبت به قوم کرد مستقر در بخش غربی کشور با نام استان کردستان است.

مطالبات: منظور از مطالبات، همان خواسته‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی قوم کرد است که به بخشی از آن‌ها در طرح مسئله و سپس در تحلیل داده‌شده، اشاره خواهد شد.

امنیت عمومی استان کردستان: امنیت عمومی کردستان نیز به‌طور کلی، در قالب تعریف عملیاتی در این شاخص‌ها دیده‌شده است. کاهش اعتماد و اطمینان مردم نسبت به مسئولین دولتی استان، نسبت به پلیس و دستگاه‌های امنیتی، ترس از امکان رفت‌وآمد در شهر و بیرون از شهر به سبب افزایش نرخ جرائم، افزایش شورش‌ها و ناآرامی‌های اجتماعی، ترس از دست دادن جان، مال، دارایی، شغل و غیره و کاهش تمایل به سرمایه‌گذاری استان.

مبانی نظری پژوهش پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

رویکردهای گوناگونی در حوزه‌های اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی با تأکید بر امنیت وجود دارد که به‌اختصار به برخی از آن‌ها در زیر (و نیز در پیشینه) اشاره‌شده، سپس جدول مدل مفهومی ارائه می‌شود. ارتباط میان قوم‌گرایی با امنیت، بسیار پیچیده، درعین حال متکثر بوده و تئوری‌های زیادی در این باره وجود دارد، از مواردی چون «رقابت بر سر منابع - استعمار» و «استشهار داخلی - رقابت نخبگان - کثرت‌گرایی فرهنگی و شرایط نظام بین‌المللی» تا «توسعه ناموزون و نابرابری‌های منطقه‌ای و تحریک بیگانگان». بر همین اساس می‌توان به فرضیه‌هایی به شرح زیر اشاره کرد:

تحركات بیگانگان به‌ویژه دولت‌های هم‌جوار و هم‌زبان با اقوام ایرانی؛ دخالت‌های شیطنت‌آمیز و سلطه‌جویانه قدرت‌های بزرگ به‌ویژه آمریکا و صهیونیسم بین‌الملل و در مواردی دولت‌های اروپایی؛ حمایت‌های جانب‌دارانه مجامع و گروه‌های جهانی به‌اصطلاح بشردوستانه؛ شرایط بین‌المللی از آن جمله فروپاشی اتحاد شوروی سابق، یوگسلاوی سابق - مسائل عراق (طرح نظام خودگردانی کردهای شمال عراق) و در کل افزایش خیزش‌های قومی در نقاط مختلف جهان مانند افغانستان، سومالی و سایر مناطق؛ سیاست‌های تبعیض‌آمیز رژیم شاهنشاهی و عدم موفقیت کامل انقلاب اسلامی در محو این نوع تبعیض‌ها و بی‌توجهی‌ها؛ عدم پیگیری و جدی انگاشتن سیاست‌های انسجام بخش و وحدت‌آفرین و فقدان سیاست قومی معین از سوی نظام؛ و تأثیرات ناراضیتی عمومی در کشور در مناطق قومی.

«کثرت‌گرایی فرهنگی»: نظریه کثرت‌گرایی فرهنگی، دولت را ابزار سلطه یک گروه می‌داند و این احتمال را نمی‌دهد که در این جامعه، دولت می‌تواند متشکل از گروه‌های قومی خودمختار باشد. پیشگامان این نظریه فورینوال و اسمیت هستند (حقوقی، 1384: 64). «همگرایی قومی»: استنلی بن¹ از قول ارنست رنان می‌گوید، گنجینه‌ای مشترک از خاطره‌هایی که مایه هم‌دلی و افتخار برای تمامی اقوام باشند؛ اما او در عین حال عقیده داشت که مهم است پاره‌ای از چیزها فراموش شوند؛ زیرا تا زخم‌های دیرین التیام نیابند، حس سهیم بودن در یک سنت مشترک قهرمانی پدید نخواهد آمد؛ بنابراین دومین شرط وجود ملیت، خواست و اراده با هم زیستن و زنده و نگاه‌داشتن میراث مشترک است (بن، 1370: 8-9). «رقابت بر سر منابع»: این نظریه از سوی جامعه‌شناسان و محققان علوم سیاسی نظیر گلیرز²، مونیهیان³ و نیز سوران اولزاک⁴ طرح شده است. بر این اساس، ادغام سیاسی گروه‌های قومی در داخل یک دولت ملت چارچوبی فراهم می‌سازد که در آن رقابت بر سر منابع و به‌ویژه مشاغل دولتی انگیزه عمده کشمکش میان اقوام را به وجود آورد (احمدی و الوند 1391). نابرابری: این نظریه به‌طور کلی از سوی مایکل هشر⁵ مطرح شده و تأکید اساسی آن بر این است که

1- Ben

2- Glizzer

3- Mounhiyan

4- Olzrk

5- Hechter, Michel

همبستگی و بسیج قومی در داخل یک سرزمین در نتیجه تشدید نابرابریهای ناحیه‌ای میان یک مرکز فرهنگی متمایز و تقویت می‌شود. مشکل نابرابریهای ناحیه‌ای میان یک مرکز فرهنگی متمایز و پیرامون آن تقویت می‌شود. مشکل اصلی این نظریه این است که فرض می‌کند بسیج قومی و قوم‌گرایی در مناطقی ظهور می‌کند که از نظر فرهنگی و اقتصادی بیش از هر منطقه‌ای محروم باشند. بسیج قومی: استدلال اساسی این رهیافت این است که هویت و احساسات کهن در یک گروه، باعث بسیج قومی می‌شود (ناگل و اولزاک، 1982: 130)¹.

به هر ترتیب ضعف یا ناکامی کشورها در یکپارچه‌سازی و نه یکسان‌سازی گروه‌های اجتماعی گوناگون و تبدیل آن‌ها به نیروی سیاسی اجتماعی متحد، تهدیدهای جدید امنیتی را به همراه آورده است و زیرساخت‌های کلان سیاسی را چندپاره ساخته و به تضعیف توان سیاست‌سازی و قابلیت پاسخگویی نظام سیاسی (در برآوردن بسیاری از مطالبات قومی) می‌انجامد. در این بین مسئله چند پارچگی و تشتت بنیادهای اجتماعی و مشکلات موجود فراروی فرآیند ملت‌سازی در جهان سوم (که تا اندازه‌ای در عدم توانمندی دولت‌ها در برآوردن مطالبات سیاسی - اجتماعی می‌باشد)، متغیر یکپارچگی و تکوین جنبش‌های قومی را از اهمیت اساسی برخوردار کرده است (فکوهی، 1380: 17).

هر چه یک دولت - ملت منسجم‌تر و یکپارچه‌تر باشد، وضعیت امنیتی آن ثبات بیشتری دارد و در مقابل، دولت، ملت نامنجم، زمینه بالقوه مناسبی برای رفتارها و رخدادهای ضد امنیتی محسوب می‌شود؛ بنابراین در جوامع ضعیف و پاره‌پاره، احتمال واگرایی و مرکزگرایی گروه‌های فرو ملی، فراوان است، قومیت در ارزیابی امنیت ملی متغیری مهم محسوب می‌شود. برخی دیگر از عوامل تأثیرگذار در ارزیابی امنیت ملی عبارت‌اند از: درجه پایین انسجام و یکپارچگی اجتماعی (ضعف دولت)، ساختار غیرمشارکتی و توزیع نابرابر قدرت سیاسی، رفتارهای سیاسی تجزیه‌طلبانه، کاهش امنیت داخلی، عدم توسعه‌یافتگی مناطق مرزی - قومی، فزونی مطالبات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی در میان اقوام (دفتر طرح و بررسی‌های استراتژیک، 1379 الف: 23)، حضور فقیرترین و آسیب‌پذیرترین اقشار کشور در مناطق مرزی، توسعه نامیزان

1- Nagel, J. and Ozark

مناطق مختلف به‌ویژه مناطق مرزی (نیز نگاه کنید به: بهرامی، 1386؛ هاشمی 1386) و احساس عدم مشارکت اقوام در طیف مدیریتی جامعه، قدرت اقتصادی پائین گروه‌های قومی (هاشمی، 1386؛ عساریان نژاد، 1383)، قومیت را به‌مثابه متغیر مهمی در ارتباط با امنیت ملی و عمومی، بدل کرده است.

جدول شماره (1). مدل مفهومی پژوهش

ردیف مطالبات	نظریه پرداز	شاخص‌ها
1	بنی‌هاشم، 1382؛ کاظمی، 1376 به نقل از احمدی و الوند، 1391؛ اسلامی، 1389	شکاف‌های فرهنگی / آموزه‌های مذهبی، آداب و رسوم، زبان و هویت قومی
2	ایزدی، 1383؛ سیدامامی، 1385؛ مقصودی، 1378 و 1382؛ صالحی، 1385؛ رضوی آل هاشم، 1388؛ مقصودی، 1378؛ هزارجریبی و مروتی، 1389؛ ناگل و اوزاک، 1982	محرومیت نسبی، محرومیت‌های اقتصادی و اجتماعی، نابرابری اجتماعی، تقویت روابط اجتماعی و همبستگی اجتماعی امیری، 1385؛ رضوی آل هاشم، 1388؛ مقصودی، 1378؛ هزارجریبی و مروتی، 1389؛ ناگل و اوزاک، 1982
3	ایزدی، 1383؛ جویرمن ¹ ، 2003؛ کیلامکا ² ، 2002، حق پناه، 1377؛ افتخاری، 1378؛ مقصودی، 1378؛ کاظمی فر، 1376 به نقل از احمدی پور و همکاران، 1389	قدرت سیاسی، ناآرامی‌های سیاسی، اعطاء خودمختاری، افزایش مشارکت سیاسی نهاده شده، تمرکززدایی اداری و تقویت نهادهای مردمی در مناطق قومی، ناراضی‌های قومی و احساس بیگانگی
4	مقصودی، 1382؛ گودرزی، 1384؛ امیراحمدی، 1377؛ افتخاری، 1378	تقویت روابط مبادلاتی، کاهش نابرابری در بازارهای محلی، توزیع عادلانه فرصت‌ها و ثروت، کاهش بیکاری و مشکلات معیشتی قوم کرد، تأسیس کارخانه‌ها و اعطای وام‌های بانکی

روش پژوهش

این پژوهش از نظر نوع و هدف کاربردی و از نظر ماهیت توصیفی-تحلیلی از نوع پیمایش است. روش گردآوری اطلاعات میدانی و ابزار آن پرسشنامه محقق ساخته است. جامعه آماری کلیه کارکنان یگان‌های پاوا استان، آگاهی استان، موادمخدر، فتای استان با جایگاه (15) به بالا و نیز با سابقه خدمتی (10) سال می‌باشند که حسب

1- Joirman, Sandra

2- Kylvicka

مأموریت‌های محولهٔ دخیل در تأمین امنیت استان کردستان بودند، به‌عنوان نمونه جامعه آماری که در جمع (190) نفر بودند و بر اساس جدول مورگان (127) نفر به روش نمونه‌گیری طبقه‌ای متناسب انتخاب شدند.

جدول شماره (2). ویژگی‌های آزمودنی‌های پژوهش

بیگان‌های پاسخ‌دهنده	فراوانی	درصد اعتباری	فراوانی تجمعی	فراوانی
موادمخدر	14	12/6	12/6	6/12
پاوا	64	50	50	61/4
آگاهی	39	30/7	30/7	92/1
فتا	10	7/9	7/9	100/0
جمع	127	0/100	0/100	

روش جمع‌آوری اطلاعات میدانی و ابزار آن پرسشنامهٔ محقق ساخته است. در این پژوهش برای تعیین روایی پرسشنامه از روش صوری و پایایی آن به روش ضریب آلفای کرونباخ که در جدول شماره (3) آمده، استفاده شده است.

جدول شماره (3). آلفای کرونباخ پرسشنامه

آلفای کرونباخ پرسش‌های پرسشنامه	تعداد پرسش‌ها	متغیرها
0/86	7	امنیت عمومی استان کردستان
0/91	28	مطالبات قوم کرد

مطابق با جدول شماره (3) مشاهده می‌شود که پایایی پرسش‌های پرسشنامه امنیت عمومی با ضریب (0/86) و مطالبات قوم کرد با ضریب (0/91) به‌دست آمده است.

یافته‌های پژوهش

یافته‌های توصیفی

یافته‌های توصیفی جدول شماره (4) نشان می‌دهد که مطالبات فرهنگی: «تأکید بر زبان و گسترش حفظ هویت قومی کردها بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است...» (با نزدیک به (54) درصد در حد زیاد و خیلی زیاد)، پایین‌ترین و «حفظ آداب‌ورسوم قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان» (با نزدیک به (70) درصد در حد زیاد و خیلی زیاد)، در بالاترین مرتبه قرار داشت. مطالبات سیاسی: «واگذاری مسئولیت‌های سیاسی مانند استانداری و فرمانداری به قوم کرد بر امنیت عمومی استان

کردستان مؤثر است.» (با نزدیک به 52) درصد در حد زیاد و خیلی زیاد، پایین‌ترین و «گرایش‌های خودمختاری قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.» (با نزدیک به 100) درصد در حد زیاد و خیلی زیاد، در بالاترین مرتبه قرار داشت. **مطالبات اجتماعی:** «عضویت و فعالیت در شبکه‌های اجتماعی قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است» (با نزدیک به 50) درصد در حد زیاد و خیلی زیاد، پایین‌ترین و «افزایش برون همسرگزینی در میان قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است» (با بیش از 94) درصد در حد زیاد و خیلی زیاد، در بالاترین مرتبه قرار داشت. **مطالبات اقتصادی:** تأسیس کارخانه و صنعتی شدن استان بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است (با نزدیک به 65) درصد در حد زیاد و خیلی زیاد، پایین‌ترین و «افزایش اختصاص بودجه‌های دولتی به قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است» (با بیش از 91) درصد در حد زیاد و خیلی زیاد، در بالاترین مرتبه قرار داشت.

یافته‌های توصیفی در خصوص امنیت عمومی نشان می‌دهد که گویه «اعتماد و اطمینان مردم به مسئولین دولتی استان کاهش یابد» (با نزدیک به 69) درصد در حد زیاد و خیلی زیاد، پایین‌ترین و «مردم منطقه ناراحت و نگران وقوع شورش و ناآرامی در استان باشند» (با نزدیک به 90) درصد در حد زیاد و خیلی زیاد، در بالاترین مرتبه از شاخص تعیین امنیت عمومی قرار داشت.

جدول شماره (4). گویه‌های مرتبط با چهار حوزه مطالبات

تعداد نفرات در صد	کاملاً مخالفم	مخالفم	نظری ندارم	موافقم	کاملاً موافقم	پرسشنامه تأثیر قوم کرد
127	0	0	59	50	18	تأکید بر زبان و گسترش حفظ هویت قومی کردها بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
100	0	0	46/5	39/4	14/2	حفظ آداب و رسوم قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
127	0	0	39	28	60	حفظ آموزه‌های مذهبی قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
100	0	0	30/7	22	47/2	پوشش قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
127	0	0	48	61	18	طراحی و چاپ منابع درسی به زبان قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
100	0	0	32/8	48	14/2	
127	10	39	62	16		
100	0	7/9	30/7	48/8	12/6	

تعداد نفرات در صد	کاملاً مخالفم	مخالفم	نظری ندارم	موافقم	کاملاً موافقم	پرسشنامه تأثیر قوم کرد
127	0	0	32	48	47	داشتن رسانه یا کانالی اختصاصی از قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
100	0	0	25/2	37/8	37	حفظ میراث فرهنگی قوم کرد بر امنیت عمومی کردستان مؤثر است.
127	0	0	47	61	18	گرایش‌های جدایی طلبانه قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
100	0	0	37/8	48	14/2	گرایش‌های جدایی طلبانه قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
127	0	10	29	48	49	واگذاری مسئولیت‌های سیاسی مانند استانداری و فرمانداری به قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
100	0	0/8	22/8	37/8	38/6	گرایش‌های خودمختاری قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
127	0	0	59	49	19	افزایش مشارکت‌های سیاسی قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
100	0	0	46/5	38/6	15	عمومی استان کردستان مؤثر است.
127	0	0		33	94	افزایش و ناآرامی اجتماعی در میان قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
100	0	0		26	74	افزایش و ناآرامی اجتماعی در میان قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
127	0	0	37	51	39	تغصیب قومی در میان قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
100	0	0	29/1	40/2	30/7	تغصیب قومی در میان قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
127	0	8	40	62	17	تغصیب قومی در میان قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
100	0	6/3	31/5	48/8	13/4	تغصیب قومی در میان قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
127	0	0	70	39	18	طغیان و ناآرامی اجتماعی در میان قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان تأثیر دارد.
100	0	0	55/1	30/7	14/2	افزایش و ناآرامی اجتماعی در میان قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
127	0	0	37	51	39	افزایش و ناآرامی اجتماعی در میان قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
100	0	0	29/1	40/2	30/7	مجلس شورای اسلامی بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
127	0	0	28	32	67	همبستگی اجتماعی قوم کرد با یکدیگر بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
100	0	0	22	25/2	52/8	همبستگی اجتماعی قوم کرد با یکدیگر بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
127	0	0	48	61	18	گسترش ارتباطات اجتماعی در میان قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
100	0	0	37/8	48	14/2	گسترش ارتباطات اجتماعی در میان قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
127	0	0	18	94	15	عضویت و فعالیت در شبکه‌های اجتماعی قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
100	0	0	14/2	74	11/8	عضویت و فعالیت در شبکه‌های اجتماعی قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
127	0	0	64	45	18	افزایش برون همسرگزینی در میان قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
100	0	0	50/4	35/4	14/2	افزایش برون همسرگزینی در میان قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
127	0	0	32	35	60	افزایش مهاجرت قوم کرد به مناطق دیگر بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
100	0	0	25/2	27/6	47/2	افزایش مهاجرت قوم کرد به مناطق دیگر بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
127	0	0	55	46	26	ارتقاء میزان تحصیلات در میان قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
100	0	0	43/3	36/2	20/5	ارتقاء میزان تحصیلات در میان قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
127	0	0	51	62	14	افزایش میزان رفاه اجتماعی در میان قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
100	0	0	40/2	48/8	11	افزایش میزان رفاه اجتماعی در میان قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
127	0	10	42	60	15	بالا بردن میزان اشتغال در میان قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
100	0	7/9	31/1	42/2	11/8	بالا بردن میزان اشتغال در میان قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
127	0	0	35	50	42	ایجاد و گسترش مناطق آزاد تجاری در میان قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
100	0	0	27/6	39/4	33/1	ایجاد و گسترش مناطق آزاد تجاری در میان قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.

مطالبات سیاسی قوم کرد

مطالبات اجتماعی قوم کرد

مطالبات اقتصادی قوم کرد

تعداد نفرات درصد	کاملاً مخالفم	مخالفم	نظری ندارم	موافقم	کاملاً موافقم	پرسشنامه تأثیر قوم کرد
127	0	1	33	51	42	افزایش سرمایه‌گذاری در میان قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
100	0	0/8	26	40/2	33/1	
127	0	10	25	76	16	افزایش رفاه و میزان درآمد در میان قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
100		7/9	19/7	59/8	12/6	
127			56	62	9	تأسیس کارخانه و صنعتی شدن استان بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
100			44/1	48/8	7/1	
127			55	53	19	افزایش تخصیص تسهیلات بانکی به قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
100			43/3	41/7	15	
127			6	27	94	افزایش اختصاص بودجه‌های دولتی به قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان مؤثر است.
100			4/7	21/3	74	

جدول شماره (5). تجزیه و تحلیل گویه‌های امنیت عمومی

ردیف	بررسی تأثیر مطالبات قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان	کاملاً موافقم	موافقم	نظری ندارم	مخالفم	کاملاً مخالفم	تعداد نفرات درصد
1	اطمینان مردم به پلیس و دستگاه‌های امنیتی به سبب افزایش بروز جرائم عمومی کاهش یابد.	28	90	9	0	0	127
		22	70/9	7/1	0	0	100
2	اعتماد و اطمینان مردم به مسئولین دولتی استان کاهش یابد.	10	78	29	10	0	127
		7/9	61/4	22/8	7/9	0	100
3	امکان رفت‌وآمد در شهر و بیرون از شهر با فراغ بال انجام نگیرد.	67	32	28	0	0	127
		52/8	25/2	22	0	0	100
4	مردم منطقه ناراحت و نگران وقوع شورش و ناآرامی در استان باشند.	68	44	15	0	0	127
		53/5	34/6	11/8	0	0	100
5	سرمایه‌گذاران تمایلی به سرمایه‌گذاری در آن استان نشان ندهند.	29	58	40	0	0	127
		22/8	45/7	31/5	0	0	100
6	مردم از ترس جان و مال و دارایی خود مبادرت به ترک استان نمایند.	10	99	18	0	0	127
		7/9	78	14/2	0	0	100
7	مردم استان نگران از دست دادن شغلشان باشند.	18	50	59	0	0	127
		14/2	39/4	46/5	0	0	100

فرضیه اول: میان مطالبات فرهنگی قوم کرد با امنیت عمومی استان کردستان رابطه وجود دارد.

بر اساس جدول شماره (5) بین مؤلفه‌های مطالبات فرهنگی قوم کرد با امنیت عمومی همبستگی معنی‌داری وجود دارد چراکه سطح معنی‌دار به دست آمده ($\text{sig} = 0/001$) کمتر از سطح معناداری ($@=0/05$) و شدت همبستگی ($r=862^{**}$) قوی و ضریب اطمینان (99) درصد می‌باشد بنابراین نتیجه کلی این است که هر چه سطح کیفی و کمی متغیرهای مطالبات فرهنگی مرتبط با جامعه یادشده افزایش پیدا نماید نقش و رابطه معنادار و مؤثری بر روی عامل امنیت عمومی جامعه آماری مذکور دارد؛ بنابراین فرضیه فوق مورد تأیید است.

جدول شماره (6). نتایج آزمون همبستگی پیرسون

متغیرها	مطالبات فرهنگی	امنیت عمومی
شدت همبستگی	1	8/62**
سطح معنی‌داری	-	1/00
تعداد	127	127
شدت همبستگی	8/62**	1
سطح معنی‌داری	1/00	-
تعداد	127	127

فرضیه دوم: میان مطالبات سیاسی قوم کرد با امنیت عمومی استان کردستان رابطه وجود دارد:

چراکه سطح معنی‌دار به دست آمده ($\text{sig} = 0/001$) کمتر از سطح معناداری ($@=0/05$) و شدت همبستگی ($r=957^{**}$) قوی و ضریب اطمینان (99) درصد می‌باشد؛ بنابراین نتیجه کلی این است که هر چه سطح کیفی و کمی متغیرهای مطالبات سیاسی جامعه مذکور افزایش پیدا نماید، نقش و رابطه معنادار و مؤثری بر روی عامل امنیت عمومی جامعه آماری یادشده دارد؛ بنابراین فرضیه فوق مورد تأیید قرار می‌گیرد.

جدول شماره (7). نتایج آزمون همبستگی پیرسون

متغیرها	مطالبات سیاسی	امنیت عمومی
شدت همبستگی	1	0/957**
سطح معنی‌داری	-	0/000

متغیرها	مطالبات سیاسی	امنیت عمومی
تعداد	127	127
شدت همبستگی	**0/957	1
سطح معنی داری	0/000	-
تعداد	127	127

فرضیه سوم: میان مطالبات اجتماعی قوم کرد با امنیت عمومی استان کردستان رابطه وجود دارد.

چراکه سطح معنی دار به دست آمده ($\text{sig} = 0/001$) کمتر از سطح معناداری ($\alpha = 0/05$) و شدت همبستگی ($r = 939^{**}$) قوی و ضریب اطمینان (99) درصد می باشد بنابراین نتیجه کلی این است که هر چه سطح کیفی و کمی متغیرهای عوامل مطالبات اجتماعی مرتبط با جامعه مذکور افزایش پیدا نماید، نقش و رابطه معنادار و مؤثری بر روی عامل امنیت عمومی جامعه آماری یادشده دارد؛ بنابراین فرضیه فوق مورد تأیید است.

جدول شماره (8). نتایج آزمون همبستگی

متغیرها	مطالبات اجتماعی	امنیت عمومی
شدت همبستگی	1	*0/939
سطح معنی داری	-	0/001
تعداد	127	127
شدت همبستگی	**0/939	1
سطح معنی داری	0/001	-
تعداد	127	127

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

میان مطالبات اقتصادی قوم کرد با امنیت عمومی استان کردستان رابطه وجود دارد.

چراکه سطح معنی دار به دست آمده ($\text{sig} = 0/001$) کمتر از سطح معناداری ($\alpha = 0/05$) و شدت همبستگی ($r = 952^{**}$) قوی و ضریب اطمینان (99) درصد می باشد؛ بنابراین نتیجه کلی این است که هر چه سطح کیفی و کمی متغیرهای عوامل مطالبات اقتصادی جامعه مذکور افزایش پیدا نماید، نقش و رابطه معنادار و مؤثری بر روی عامل امنیت عمومی جامعه آماری یاد شده دارد؛ بنابراین فرضیه فوق نیز مورد تأیید قرار می گیرد.

جدول شماره (9). نتایج آزمون همبستگی

متغیرها	مطالبات اقتصادی	امنیت عمومی
شدت همبستگی	1	$0/952^{**}$
سطح معنی داری	-	0/001
تعداد	127	127
شدت همبستگی	$0/952^{**}$	1
سطح معنی داری	0/001	
تعداد	127	127

تحلیل مسیر فرضیه های پژوهش

وضعیت خلاصه مدل در رگرسیون. بر اساس مندرجات جدول شماره (10)، ضریب تبیین مدل تعیین شده (0/984)، ضریب تبیین تصحیح شده عدد (0/983) و اثر باقیمانده (0/853) به دست آمده است.

جدول شماره (10). خلاصه مدل b

مدل	R+	R Square (ضریب تبیین)	Adjusted R Square (ضریب تبیین تصحیح شده)	Std. Error of the Estimate (اثر باقیمانده)
1	0/992a	0/984	0/983	0/8533

متغیر وابسته: امنیت عمومی a.

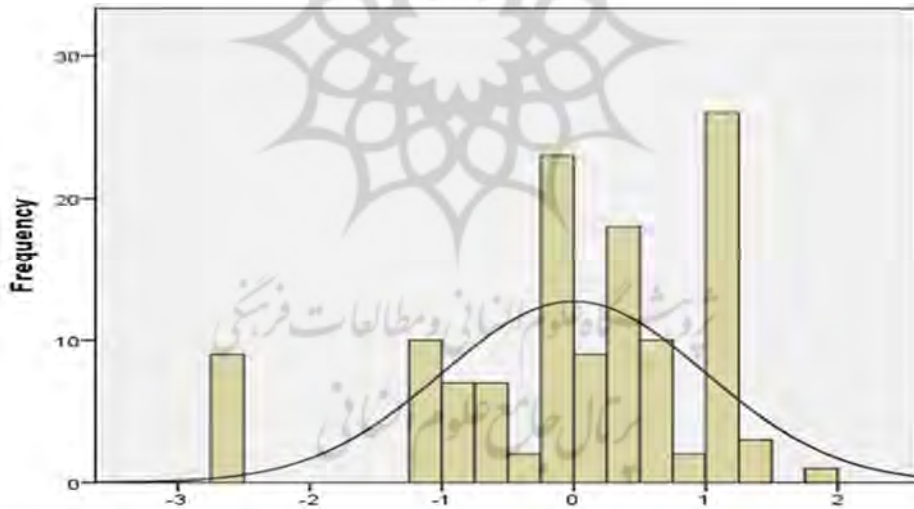
مطالبات سیاسی متغیر مستقل، مطالبات فرهنگی، مطالبات اجتماعی، مطالبات اقتصادی، B

جدول شماره ضرایب سه مؤلفه تشکیل‌دهنده متغیر مستقل: نتایج تحلیل رگرسیونی بر اساس جدول شماره (11) نشان‌دهنده عوامل تبیین‌کننده تأثیر قوم کرد بر امنیت عمومی استان کردستان را نشان می‌دهد که از میان مؤلفه‌های مستقل تأثیر قوم کرد: مطالبات سیاسی با ضریب تعیین (0/781) و درجه آزادی (14/786) و مطالبات اقتصادی با ضریب تعیین (0/539) و درجه آزادی (11/455) بیشترین اثر را از میان مؤلفه‌های مطالبات قوم کرد دارا هستند.

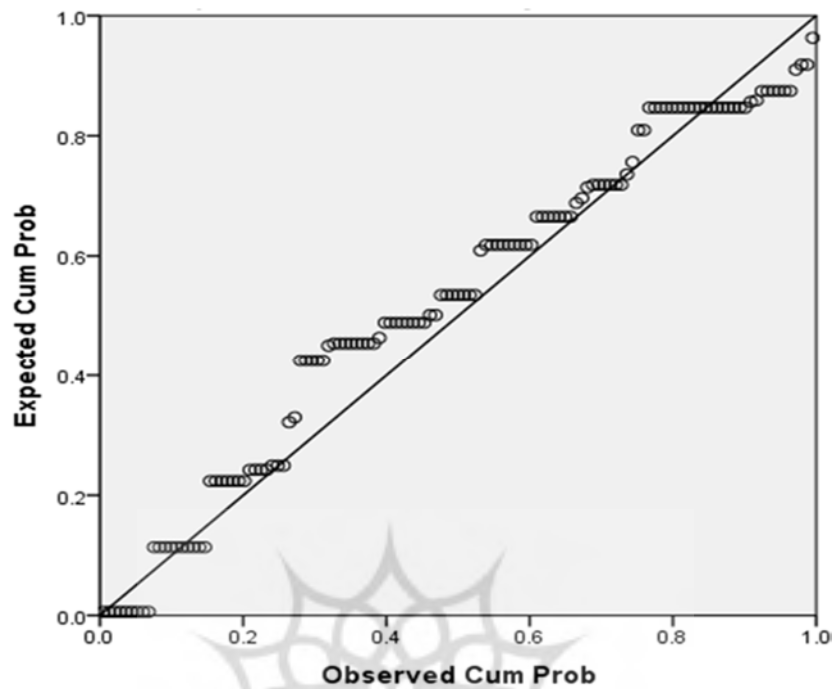
جدول شماره (11). ضریب بتا^a

سطح معناداری	درجه آزادی	Standardized Coefficients		Unstandardized Coefficients		مدل‌ها
		بتا	انحراف معیار	ضریب تعیین	انحراف معیار	
0/000	1/455	0/38	0/27	0/39		مطالبات فرهنگی
0/000	14/786	0/726	0/53	0/781		مطالبات سیاسی
0/000	4/653	0/237	0/47	0/221		مطالبات اجتماعی
0/000	11/455	0/638	0/47	0/539		مطالبات اقتصادی

a. Dependent Variable: امنیت عمومی

شکل شماره (1). نمودار ستونی تحلیل رگرسیونی عوامل تبیین‌کننده تحلیل مسیر مطالبات فرهنگی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی.

شکل شماره (2). نمودار خطی تحلیل رگرسیونی عوامل تبیین کننده تحلیل مسیر تأثیر قوم کرد (مطالبات فرهنگی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی).

مدل نهایی پژوهش

مدل نهایی پژوهش نشان می‌دهد که مطالبات سیاسی، سپس مطالبات اقتصادی به ترتیب با (0/924) و (0/920) بالاترین ضریب را در تحلیل مسیر دارند و مطالبات فرهنگی با ضریب (0/891) از کمترین اهمیت برخوردار می‌باشد.

شکل شماره (3). نمودار مطالبات قوم کرد.

نتیجه گیری

همان‌طور که گفته شد، مهم‌ترین پرسش این پژوهش آن بود که ببیند مطالبات (چهارگانه فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی) قوم کرد تا چه اندازه بر امنیت عمومی استان کردستان تأثیرگذار است؟ به تعبیر دیگر امنیت عمومی تا چه اندازه بر اساس مطالبات یادشده تعیین، یا از آن تأثیر می‌پذیرد. در این خصوص یافته‌های فرضیه‌ها نشان داد که هر چهار مطالبه، اگرچه به‌صورت متفاوت، اما مؤثر بودند.

نخست، بین مؤلفه‌های مطالبات فرهنگی قوم کرد با امنیت عمومی همبستگی معنی‌داری وجود دارد؛ بنابراین نتیجه کلی این است که هر چه سطح کیفی و کمی متغیرهای مطالبات فرهنگی مرتبط با جامعه یادشده افزایش پیدا نماید، نقش و رابطه معنادار و مؤثری بر روی عامل امنیت عمومی جامع‌آماری مذکور دارد. **دوم**، بین مؤلفه‌های مطالبات سیاسی قوم کرد و امنیت عمومی همبستگی معنی‌داری وجود دارد؛ بنابراین نتیجه کلی این است که هر چه سطح کیفی و کمی متغیرهای مطالبات سیاسی جامعه مذکور افزایش پیدا نماید، نقش و رابطه معنادار و مؤثری بر روی عامل امنیت عمومی جامع‌آماری یادشده دارد. **سوم**، اینکه بین مؤلفه‌های مطالبات اجتماعی قوم کرد و امنیت عمومی استان کردستان همبستگی معنی‌داری وجود دارد؛ بنابراین نتیجه کلی این است که هر چه سطح کیفی و کمی متغیرهای عوامل مطالبات اجتماعی مرتبط با جامعه مذکور افزایش پیدا نماید نقش و رابطه معنادار و مؤثری بر روی عامل

امنیت عمومی جامعه آماری یادشده دارد؛ و سرانجام **چهارم**، بین مؤلفه‌های مطالبات اقتصادی قوم کرد با امنیت عمومی استان کردستان همبستگی معنی‌داری وجود دارد؛ بنابراین نتیجه کلی این است که هر چه سطح کیفی و کمی متغیرهای عوامل مطالبات اقتصادی جامعه مذکور افزایش پیدا نماید، نقش و رابطه معنادار و مؤثری بر روی عامل امنیت عمومی جامعه آماری یادشده دارد؛ بنابراین هر چهار فرضیه پژوهش مورد تأیید قرار می‌گیرد.

حمایت از حقوق اقلیت‌ها و امنیت ملی این عقیده را تقویت می‌کند که سیاست‌های همسان‌سازی با رویکرد هضم اقلیت‌ها در اکثریت، چندان در آرمان خود برای ایجاد جامعه واحد و غلبه بر بحران‌های امنیتی موفق عمل نکرده است. به باور سیدامامی (1385) تنوع فرهنگی با رویکرد پذیرش تفاوت‌ها در جامعه می‌تواند نه فقط به همزیستی مسالمت‌آمیز و تقویت یکپارچگی اجتماعی و امنیت ملی و عمومی، کمک کند که خودمختاری فرهنگی نیز به‌عنوان یکی از سازوکارهای نوین غلبه بر بحران‌های امنیتی و افزایش امنیت عمومی در سطحی جهانی مطرح است. یافته‌های پژوهش قلی‌زاده (1390) در خصوص رابطه میان محرومیت نسبی با هویت قومی نشان داد که تلاش دولت‌ها برای رفع محرومیت‌های اقتصادی و اجتماعی و نیز رفع بی‌عدالتی‌های اجتماعی می‌تواند همان‌گونه که تأکید کرده، به جذب اقلیت‌های قومی در جامعه و تقویت یکپارچگی و امنیت عمومی و ملی کمک کند. حتی در بالاترین سطح مطالبات، یعنی مطالبات فرهنگی (که البته در یافته ما در رده‌های پایین‌تر از یافته‌های دیگران بود)، نیز می‌توان امیدوار بود که فراهم آوردن امکان برای یادگیری زبان مادری، می‌تواند در جذب اقلیت‌های درون جامعه واحد مؤثر باشد.

یافته‌ها نشان داد که هم در تحلیل رگرسیونی (با بتای 0/781) و هم در تحلیل مسیر (با ضریب 0/924) مطالبات سیاسی در سطح مهم‌ترین عوامل مؤثر بر امنیت بودند. این یافته با یافته‌های آرش‌پور و شیرانی (1393) که در آن به اصل حق تعیین سرنوشت یا تجزیه‌طلبی و خودمختاری پرداخته تا اندازه زیادی هم‌خوان است. به باور آن‌ها اصل حق تعیین سرنوشت به‌عنوان یک حق بشری پایه و اساس سایر حقوق بشری را تشکیل می‌دهد که به‌موجب آن همه افراد و گروه‌های اجتماعی صرف‌نظر از قومیت، نژاد، جنس و مذهب می‌توانند امور خویش را در زمینه‌های مختلف سیاسی، اجتماعی،

اقتصادی و فرهنگی در دست گیرند. به نظر می‌رسد که این اصل تنها زمانی تحقق پیدا می‌کند که حقوق و آزادی‌های اساسی تمامی افراد جامعه به‌خصوص اقلیت‌های ساکن در آن تأمین شده باشد. گروه‌های اقلیتی سرکوب‌شده‌ای که حقوقشان نقض شده، گاه برای اعاده حقوق از دست‌رفته خود به راه‌های خشونت‌آمیز و غیر دموکراتیک متوسل می‌شوند. این در حالی است که با رعایت اصل حق تعیین سرنوشت از سوی دولت‌ها، محملی برای طرح مسائلی از قبیل خودمختاری، تجزیه‌طلبی و یا مبارزه‌های نهضت‌های آزادی‌بخش ملی به وجود نخواهد آمد.

این را هم می‌توان اضافه کرد که بر اساس یافته‌های یاورباقری و همکاران (1392)، عواملی همچون سیاسی کردن هرگونه مطالبات قومی، فقدان توازن توسعه ملی و شبکه‌های رادیکال قومی - مذهبی و نیز نارضایتی عمومی در مناطق قومی و البته، ساختار غیرمشارکتی و توزیع نابرابر قدرت سیاسی، عدم توسعه‌یافتگی مناطق مرزی - قومی، فزونی مطالبات اقوام (دفتر طرح و بررسی‌های استراتژیک، 1379 الف)، حضور فقیرترین و آسیب‌پذیرترین اقشار کشور در مناطق مرزی، توسعه نامیزان مناطق مختلف به‌ویژه مناطق مرزی (نیز نگاه کنید به: بهرامی، 1386؛ هاشمی 1386)، مهم‌ترین عوامل واگرایی در بین اقلیت‌های قومی ایران بوده و در مقابل پایداری سرزمین، مشارکت سیاسی و عامل تاریخی به‌صورت ترکیبی، مهم‌ترین عوامل همگرایی و انسجام ملی اقلیت‌های قومی در برقراری امنیت عمومی بودند. ضمن اینکه یافته‌های حاجیانی (1388) نیز در عین تأیید یافته‌های فوق، نشان می‌دهد که هویت قومی و هویت ملی هر دو در میان اقوام ایرانی، به‌طور توأمان، قوت و برجستگی دارند و میان آن‌ها رابطه تعارض‌آمیز و قطبی وجود ندارد.

به هر ترتیب ضعف یا ناکامی کشورها در یکپارچه‌سازی و نه یکسان‌سازی گروه‌های اجتماعی گوناگون و تبدیل آن‌ها به نیروی سیاسی - اجتماعی متحد، تهدیدهای جدید امنیتی را با خود به همراه می‌آورد و زیرساخت‌های کلان سیاسی - اجتماعی را چندپاره می‌سازد و به تضعیف توان سیاست‌سازی و قابلیت پاسخگویی نظام سیاسی (در برآوردن بسیاری از مطالبات اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، اقتصادی اقوام) می‌انجامد. در این بین مسئله چند پارچگی و تشتت بنیادهای سیاسی - اجتماعی و مشکلات موجود فراروی فرآیند ملت‌سازی در جهان سوم (که تا اندازه‌ای در عدم توانمندی دولت‌ها در برآوردن

مطالبات چهارگانه است)، متغیر یکپارچگی و تکوین جنبش‌های قومی را همان‌گونه که فکوهی (1380) تأکید کرده، از اهمیت اساسی برخوردار کرده است. نتیجه آنکه هر چه یک دولت - ملت منسجم‌تر و یکپارچه‌تر باشد، وضعیت امنیتی آن ثبات بیشتری دارد و در مقابل، دولت، ملت نامنسجم، زمینه بالقوه مناسبی برای رفتارها و رخدادهای ضد امنیتی محسوب می‌شود.

بر همین اساس تمامی گروه‌های قومی همان‌گونه که استنلی بن یادآور شده (بن، 1370)، باید پاره‌ای از رخدادها و خاطره‌ها به‌ویژه تلخ را فراموش کرده تا زخم‌های دیرین التیام یابند و از این طریق حس سهیم بودن در یک سنت مشترک و کشور مشترک و حس با هم بودن و برای هم بودن، در قالب بسیج قومی (ناگل و اوزاک، 1982: 130) پدید آید.

پیشنهاد‌های پژوهش

با توجه به یافته‌های توصیفی پژوهش، دولت باید به این موارد توجه ویژه داشته باشد:

- فراهم‌سازی زمینه‌هایی برای احترام بیشتر به آداب و رسوم و زبان کردی (فرهنگی)؛
- فراهم‌سازی زمینه‌هایی برای پررنگ‌تر کردن هویت بخشی در قوم کرد (فرهنگی)؛
- نرمش بیشتر در «واگذاری مسئولیت‌های سیاسی مانند استانداری و فرمانداری» و «افزایش واگذاری سهمیه نمایندگان قوم کرد در مجلس شورای اسلامی» (سیاسی)؛
- تلاش بیشتر در خصوص گسترش ارتباطات اجتماعی، فراهم آوری امکانات برای تحصیلات و رفاه اجتماعی (اجتماعی).
- اقدام جدی برای «افزایش اختصاص بودجه‌های دولتی به قوم کرد»، «بالا بردن میزان اشتغال» و «ایجاد و گسترش مناطق آزاد تجاری»؛
- سوق دادن کردها با توجه به خودآگاهی قومی و با اتخاذ سیاست‌های خاص به سوی مشارکت ملی؛
- استفاده از خود گروه‌های قومی در مناطق مرزی جهت برقراری امنیت عمومی؛

- پرهیز از نگرش امنیتی نسبت به اقوام و جایگزینی راهبردهای نرم امنیتی نظیر مذاکره و گفتگو و فرصت سازی اقوام با هدف تأمین امنیت ملی کشور؛
- سیاست‌گذاری بلندمدت جهت تبدیل مسیرهای مواصلاتی کردستان به مسیر اصلی ترانزیت کالا و انرژی با توجه به شرایط خاص جغرافیایی و ویژگی توپوگرافی منطقه‌ای؛
- ایجاد ثبات و امنیت از طریق عمران و توسعه مناطق مرزی و اتخاذ سیاست‌های واقع‌بینانه داخلی و بین‌المللی؛
- توجه به یافته‌های این پژوهش و کنترل مرزهای سیاسی به‌ویژه در مناطق کمتر توسعه‌یافته حاشیه‌ای از طریق دیدگاه اقتصادی و عمرانی؛
- تقویت ارتباطات پلیس با رؤسای قوم در راستای شناسایی نیازها و خواسته‌ها، با هدف حل مشکلات منطقه و کمک به برآوردن مطالبات یادشده.

منابع

- ابوطالبی، علی (1378). حقوق اقلیت‌ها و همگرایی، ترجمه علی کریمی مله. فصلنامه مطالعات ملی، شماره (32)، ص 125-154.
- احمدی پور، زهرا؛ حیدری موصلو، طهمورث؛ حیدری موصلو، طیبه (1389). تحلیل قومیت و هویت قومی در ایران؛ جهت امنیت پایدار. فصلنامه علمی - پژوهشی انتظام اجتماعی، سال (2)، شماره (1)، ص 35-62.
- احمدی، محمدحسین؛ الوند، مریم (1391). نقش قوم‌گرایی در ناآرامی‌های اجتماعی. فصلنامه پژوهش‌های انتظام اجتماعی، سال (4)، شماره (2)، ص 159-182.
- آرش پور، علیرضا؛ شیرانی، فرناز (1393). ارتباط اصل حق تعیین سرنوشت با تجزیه‌طلبی و خودمختاری. فصلنامه پژوهش‌های روابط بین‌الملل، دوره (4)، شماره (11)، ص 25-60.
- اسلامی، علی‌رضا (1389). قومیت و ابعاد آن، فصلنامه علوم سیاسی. سال (9)، شماره (34)، ص 211-230.
- افتخاری، اصغر (1378). ظرفیت طبیعی امنیت. فصلنامه مطالعات راهبردی، شماره (5) و (6)، ص 22-64.
- امیراحمدی، هوشنگ (1377). قومیت و امنیت. تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- ایزدی، رجب (1383). نگاهی به یک دهه چالش بر سر هویت آذربایجان. تهران: مؤسسه تحقیقات و توسعه علوم انسانی.
- ایوبی، حجت‌اله (1377). شکاف قومی و خشونت در پیکارهای سیاسی. فصلنامه مطالعات راهبردی، شماره (1)، ص 1-33.
- بن، استنلی (1370). ناسیونالیسم چیست؟ ترجمه عزت‌الله فولادوند. فصلنامه نگاه نو، شماره (4)، ص 5.
- بنی‌هاشم، میرقاسم (1382). شأن قومیت و ناسیونالیسم قومی در مطالعات امنیت ملی. فصلنامه مطالعات راهبردی، سال (3)، شماره (21)، ص 661-684.
- بنی‌هاشم، میرقاسم (1383). رژیم‌های جهانی و تحول جایگاه جهانی‌شدن جنبش‌های قومی. فصلنامه مطالعات راهبردی، سال (7)، شماره (1)، ص 89-107.
- بهرامی، قدرت‌اله (1386). قومیت‌گرایی در کردستان. نشریه حصون، شماره (14)، ص 216-231.
- حاجیانی، ابراهیم (1383). مسئله وحدت ملی و الگوی سیاست قومی در ایران. تهران: نشر آگه.

- حاجیانی، ابراهیم (1388). الگوی سیاست قومی در ایران. مطالعات راهبردی، سال (4)، شماره (1) و (2)، ص 119-138.
- حق پناه، جعفر (1377). جامعه مدنی و قومیت در جمهوری اسلامی ایران. فصلنامه مطالعات راهبردی، شماره (3)، ص 35-62.
- حفگوی، حسن (1384). قوم‌گرایی و نسبی‌گرایی فرهنگی در ایران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. تهران: دانشگاه تهران.
- دفتر طرح و بررسی‌های استراتژیک (1379 الف). قوم‌گرایی و چالش‌های فراگیر جهان. تهران: انتشارات بررسی‌های استراتژیک.
- دفتر طرح و بررسی‌های استراتژیک (1379 ب). سیاست‌های قومی. تهران: بررسی‌های استراتژیک.
- دفتر طرح و بررسی‌های استراتژیک (1380). ناهمگونی قومی و امنیت ملی. تهران: انتشارات بررسی‌های استراتژیک.
- دی اسمیت، آنتونی (1376). فرهنگ اجتماع و سرزمین: سیاست قومیت و ناسیونالیسم، ترجمه نورالله قیصری. نشریه مطالعات ملی، شماره (4)، ص 173-212.
- رضوی آل هاشم، بهراد؛ کاظمی، علی؛ رضوی، بهروز (1388). هویت‌های قومی انسجام اجتماعی، امنیت ملی. نشریه علوم اجتماعی، سال (3)، شماره (16)، ص 17-23.
- سیدامامی، کاووس (1385). قومیت از منظر سیاست‌های هویت. دو فصل‌نامه دانش سیاسی، شماره (3)، دوره (2)، شماره (1)، ص 143-162.
- صالحی امیری، سیدرضا (1385). مدیریت منازعات قومی در ایران. تهران: مجمع تشخیص مصلحت نظام، مرکز تحقیقات استراتژیک.
- عساریان نژاد، حسین (1383). امنیت و قومیت در جمهوری اسلامی ایران. ماهنامه دانشگاه‌های عالی دفاع ملی، سال (1)، دوره (1)، شماره 48-49، ص 35-68.
- فرخی، عباس (1384). بررسی نقش اقوام مرزنشین ایرانی در امنیت ملی با تأکید بر استان کرمانشاه. فصلنامه جمعیت، شماره (51) و (52)، ص 77-102.
- فکوهی، ناصر (1380). قوم‌شناسی سیاسی. تهران: نشر نی.
- قلی زاده، سید ابراهیم (1390). رابطه احساس محرومیت نسبی با هویت قومی (مورد مطالعه: جمعیت بلوچ شهر زاهدان)، فصلنامه پژوهش‌های دانش زمین، سال (2)، شماره (5)، ص 1-14.
- کاظمی فر، شهید ا... (1376). جمعیت و امنیت ملی. تهران: وزارت کشور.

- گودرزی، حسین (1384). گفتارهایی درباره جامعه‌شناسی هویت در ایران. تهران: موسسه مطالعات ملی.
- مقصودی، مجتبی (1378). تحولات قومی در ایران علل و زمینه‌ها. تهران: موسسه مطالعات ملی.
- مقصودی، مجتبی (1382). قومیت‌ها و نقش آنان در تحولات سیاسی سلطنت محمد رضا شاه. تهران: مرکز اسناد انقلاب اسلامی.
- میرحیدر، دره؛ میر احمدی، فاطمه سادات؛ غلامی، بهادر؛ نصراللهی زاده، بهرام (1392). نقشه‌های القایی و تحریف واقعیت قومی در ایران. فصلنامه جغرافیا و توسعه ناحیه‌ای، شماره (21)، ص 1-22.
- هاشمی، سیدحمید (1386). مطالبات قوم عرب و راهکارهای دولت. فصلنامه رهاورد سیاسی، سال (1)، شماره (16)، ص 157-174.
- هزارجریبی، جعفر؛ مروتی، نادر (1389). تأثیر نابرابری قومی بر امنیت ملی. فصلنامه تحقیقات سیاسی و بین‌المللی، شماره (4)، ص 91 - 117. اصفهان: دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرضا.
- یاوربافقی، امیرحسین؛ مستجابی سرهنگی، حمید؛ اسماعیلی، احمدرضا (1392). تحلیلی بر تأثیر همگرایی ملی اقوام ایرانی بر امنیت عمومی جمهوری اسلامی ایران. فصلنامه نظم و امنیت انتظامی، دوره (6)، شماره (2)، ص 135-157.
- Joirman, S. (2003), Nationalism and political identity. London and new York: continuum
- Kylmcka, W. (2002), Multiculturalism and minority rights west and east Canada queen university press.
- Nagel, J. and Ozark, S. (1982), Ethnic mobilization in new and old states, 39no. Z: 130.